

YTTRANDE
Dnr Ku2019/00550/KO
Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Borås 2015-10-15

Remissvar angående **Demokratins skattkammare – förslag till en nationell biblioteksstrategi**

Rektor har fastställt och undertecknat yttrandet. Handläggning och beredning har genomförts av Sektionschef Åsa Söderlind och t.f. Studierektor Katarina Michnik, samt medarbetare vid Sektionen för biblioteks- och informationsvetenskap, Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT. Bibliotekschef Svante Kristiansson och medarbetare vid högskolebiblioteket har även bidragit i beredningen.

Inledning

Regeringsuppdraget till Kungliga Biblioteket att arbeta med att få fram en nationell biblioteksstrategi har varit ett mycket välkommet initiativ som i sig har genererat angelägna diskussioner och dialoger m institutioners mellan olika aktörer och institutioner” på biblioteksområdet. Det gedigna utredningsarbetet har inneburit en form av inventering av angelägna utmaningar och möjligheter inför framtiden. I arbetet med föreliggande remissvar gällande slutrapporten *Demokratins skattkammare – förslag till nationell biblioteksstrategi* har också textens innehåll engagerat flertal av våra medarbetare, vilket vittnar om utredningens angelägenhetsgrad.

Vi ser det som positivt att förslaget till strategi tydligt lyfter fram betydelsen av nationell samverkan, åtminstone delvis har ett professionsperspektiv, betonar bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling, liksom lyfter fram bibliotekens roll i lärande, samt vikten av att utveckla nationella digitala tjänster tillgängliga för alla. Reformpaketets förslag gällande att stärka skolbiblioteken är också oerhört angeläget, om än otillräckligt.

Trots rapportens förtjänster väcker den också frågor, liksom hela processen med strategin kan göra.

Det är svårt att avgöra vilken typ av dokument som förslaget till strategin är tänkt att vara, vilken egentlig status den har och vilken roll den kommer att spela framöver. Det är inte en offentlig utredning, vilket gör att den fortsatta processen kring strategin är oklar och kan uppfattas som otillräckligt transparent. Det är inte helt klart vilken roll biblioteksstrategin ska spela, i bibliotekssverige och i ett bredare perspektiv. I det sammanhanget ställer vi oss också något frågande till vilken tyngd remissvaren kommer att få.

Behovet av att hålla rapporten kortfattad, samtidigt som många delområden skall omfattas ger frågetecken kring för vilka rapporten egentligen kan fungera. För varje enskilt område som behandlas saknas djupgående analys och många strategiska frågor förblir obesvarade eller är relativt ytligt behandlade. Vi saknar också resonemang kring biblioteksfrågorna i ett bredare perspektiv, där viktiga kopplingar kan göras till närliggande politikområden och institutioner, såsom arkiv och museer.

En annan dimension vi saknar i strategin är resonemang om eller problematisering av hur vi kan upprätthålla förtroendet för och relevansen av kunskapsinstitutioner generellt, i en tid av fake news, filterbubblor och starka antidemokratiska rörelser. Att utgå från biblioteket som en skattkammare kan i det perspektiv uppfattas som alltför passivt. En mer fördjupad diskussion av dessa frågor hade varit önskvärd.

Några specifika frågor

De *biblioteks- och informationsvetenskapliga utbildningarna* är i hög utsträckning frånvarande i strategin. Ingen av de sex institutioner för utbildning och forskning som nu finns i Sverige är nämnda bland de 126 remissinstanserna, däremot naturligtvis respektive högskola/universitet. Vidare saknar vi en referens till vad de befintliga utbildningarna förväntas bidra med, dvs. vilken roll som de förväntas ha för bibliotekens och bibliotekarieprofessionens utveckling framåt. Här finns också forskning inom området som kan bidra till kunskapsutvecklingen.

Att bibliotekarieprofessionen har en relativt osynlig roll i strategin har påpekats tidigare i processen från utbildningarnas håll. Vi menar att grunden för bibliotek är de som arbetar där i sin profession, och att en stark bibliotekarieprofession är avhängig en vetenskapligt grundad utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap. Utifrån vikten vi ser av att stärka bibliotekarieprofessionen hade vi önskat ett tydligare fokus i förslaget till strategi på hur det biblioteks- och informationsvetenskapliga ämnet och dess forskning och utbildningar kan stärkas och utvecklas.

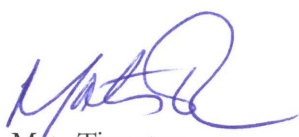
I strategin specificeras inte varför en *digitalisering av "allt"* material ska göras (att allt ska digitaliseras inom 10 år) eller varför och för vem. Allmänheten har idag begränsad kunskap om det digitala material som erbjuds av bibliotek. Om allt ska digitaliseras, hur ska detta synliggöras och av vem? Hur kommer detta att påverka de digitala klyftorna?¹ Det är frågor som med fördel hade kunnat diskuteras ytterligare

¹ 1 Digitalisering av "allt" – detta kan ske utan att bibliotek per automatik berörs eller blandas in. Problemet är att förslaget till strategin inte tar upp hur de digitala klyftor som idag finns och hur den ojämnt fördelade digitala delaktigheten ska hanteras.

i strategin. Vilken tilltro ska vi ha till AI? Att ett dokument är digitaliserade innebär inte per automatik att de kommer att vara sökbara, eller att medborgare kommer att söka efter dem. Frågan om tillgänglighet skulle därför behöva diskuteras betydligt mer än vad som nu sker i strategin.

Frågan om en *nationell struktur för kompetensutveckling* inom ramen för ett oberoende fortbildningsinstitut är komplex och behovet av att bedriva, samordna och erbjuda möjligheter till kompetensutveckling för bibliotekarieprofessionen är av allra största vikt. Som landets mest omfattande utbildnings- och forskningsmiljö inom ämnet biblioteks- och informationsvetenskap bedriver vi redan fortbildning i form av fristående kurser och uppdragsutbildning. Vi är ytterst angelägna om att, tillsammans med de övriga befintliga fem utbildningarna i Sverige inom biblioteks- och informationsvetenskap, bidra till en vidareutveckling av möjligheterna till kompetensutveckling för bibliotekarieprofessionen. Hur det konkret skall organiseras på bästa sätt återstår att komma fram till, men argumenten för att bygga upp ytterligare en struktur utöver det som redan finns, och som i sig kommer att ta resurser i anspråk är inte helt övertygande.

Till sist hade vi önskat att strategin gav uttryck för en större insikt i *högskolebibliotekens pedagogiska betydelse* och (högskole-)bibliotekariens kompetens och arbete för att öka studenters informationskompetens. Vi hade velat se en större betoning på bibliotekariens pedagogiska roll, och att man vid universiteten och högskolorna bör utveckla det samarbete mellan biblioteket och akademierna/institutionerna som krävs för att integrera undervisning och andra IK- och MIK-aktiviteter i utbildningarna. Meningen "Biblioteken integreras i varierande grad i lärosätenas undervisning och forskning" är den i vårt tycke enda meningen som på något sätt nämner högskolebibliotekariens roll i studenters lärande.

Mats Tinnsten
Rektor Högskolan i Borås

Claes Lennartsson
Tf Akademichef

Arbetsgruppen bakom förslaget verkar tro att en digitalisering av material per automatik kommer innebära en allmän tillgång till detta material.

2. Tillgång till bibliotekens digitala bestånd och tjänster. Vilket digitalt bestånd och vilka digitala tjänster ska bibliotek erbjuda? Vilken delar av bibliotekens verksamhet ska vara digital? För vem? I förlängningen handlar detta om bibliotekens roll i ett alltmer digitaliserat samhälle.

